

Auditdienst Rijk
Ministerie van Financiën

Auditrapport baten –lastenagentschap Logius 2022

Definitief

Colofon

Titel	Auditrapport baten-lastenagentschap Logius 2022
Uitgebracht aan	Algemeen Directeur Logius
Datum	15 maart 2023
Kenmerk	2023-0000070472

Inlichtingen
Auditdienst Rijk
070-342 7700

Inhoud

1	Inleiding—4
1.1	Doel en doelgroepen—4
1.2	Verspreidingskring—4
1.3	Leeswijzer—4
2	Uitkomsten onderzoek financiële overzichten—5
2.1	Controle financiële overzichten—5
2.2	Bevindingen accountantscontrole financiële overzichten—6
2.2.1	Getrouwheidsfouten en -onzekerheden—6
2.2.2	Rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden—6
3	Financieel beheer en materiële bedrijfsvoering—7
3.1	Inleiding—7
3.2	Dubbel geboekte salariskosten—7
3.3	Verbeteringen contractbeheer gaan samen met vervanging DigiInkoop door Onventis in 2023—8
3.4	Drie onrechtmatigheden opgenomen in de bedrijfsvoeringsparagraaf—8
3.5	Geen aanwijzingen voor fraude—9
4	Ontwikkelingen Logius in 2023—10
4.1	Invoering centrale financiering in 2023—10
5	Ondertekening—11

1 Inleiding

1.1 Doel en doelgroepen

In dit rapport doen wij verslag van de uitkomsten van de werkzaamheden die wij op verzoek van de secretaris-generaal van het ministerie van BZK als interne auditdienst van het Rijk bij Logius van het ministerie van BZK hebben verricht. Dit rapport is opgesteld voor de opdrachtgever en de leiding van Logius.

1.2 Verspreidingskring

De ADR is de interne auditdienst van het Rijk. Het auditrapport is primair bestemd voor het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal dit auditrapport op of na Verantwoordingsdag, 17 mei 2023, plaatsen op de website van de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

1.3 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt ingedeeld:

- de uitkomsten van het onderzoek van de financiële overzichten (hoofdstuk 2);
- de uitkomsten van het onderzoek naar het financieel beheer, de materiële bedrijfsvoering (hoofdstuk 3);
- ontwikkelingen Logius (hoofdstuk 4).

2 Uitkomsten onderzoek financiële overzichten

2.1 Controle financiële overzichten

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de financiële overzichten 2022 van het baten-lastenagentschap Logius.

Dat houdt in dat de in de financiële verantwoording opgenomen financiële overzichten een getrouw beeld geven van de grootte en de samenstelling van het vermogen van baten-lastenagentschap Logius op 31 december 2022, van de baten en lasten over 2022 en van de comptabele rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties over 2022 in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften.

Wij plannen en voeren onze controle zodanig uit dat wij een redelijke mate van zekerheid verkrijgen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten. Het materieel belang is bepalend voor de strekking van het oordeel in de controleverklaring. De materialiteit voor de financiële overzichten als geheel bedraagt 2% van de baten voor fouten en onzekerheden bij elkaar opgeteld.

Met ingang van 2021 rapporteren wij in de controleverklaring over frauderisico's. Fraude kan een groot effect hebben op de reputatie van uw agentschap en kan tot grote financiële schade leiden. Het is zowel in uw belang als dat van belanghebbende gebruikers van het intern jaarverslag om expliciet aandacht te besteden aan het beheersen van frauderisico's.

Voorts hebben wij onderzocht of de in de financiële verantwoording opgenomen andere (niet-financiële) verantwoordingsinformatie niet strijdig is met de in de financiële verantwoording opgenomen financiële overzichten en geen materiële afwijkingen bevat. Ook zijn wij nagegaan dat de financiële verantwoording alle voorgeschreven informatie bevat.

Omvang financiële stromen en standen

De omvang van de financiële stromen en standen voor Logius blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel 1: Omvang financiële stromen en standen

(* €1.000)	2022	2021
Totaal baten	244.591	239.908
Totaal lasten	243.636	241.910
Saldo van baten en lasten	955	-2.002
Totaal activa	120.789	141.476
Totaal passiva (excl. eigen vermogen)	114.667	136.309
Totaal eigen vermogen	6.122	5.167

2.2 Bevindingen accountantscontrole financiële overzichten

Onderstaande tabellen geven de niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden weer op gebied van getrouwheid en rechtmatigheid.

2.2.1 *Getrouwheidsfouten en -onzekerheden*

Wij hebben bij de uitvoering van de controle geen getrouwheidsfouten of onzekerheden geconstateerd.

2.2.2 *Rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden*

In de onderstaande tabel zijn de rechtmatigheidsfouten en –onzekerheden opgenomen die tijdens de controle zijn geconstateerd.

Jaarrekeningpost	Fout (x €1.000)	Onzekerheden (x €1.000)
KIS/EASI	49.800	
Trojka	600	
Materiële kosten (Rijksbrede onrechtmatigheden zoals DAS, IMOA en ICT inhuur)	1.900	
Totaal	52.300	

De posten worden nader toegelicht in hoofdstuk 3.4

3 Financieel beheer en materiële bedrijfsvoering

3.1 Inleiding

In 2022 hebben wij onderzoek verricht naar de volgende processen van het financieel beheer, de materiële bedrijfsvoering en de daartoe bijgehouden administraties:

- Het inkoopproces;
- Het betaalproces (waaronder prestatie verklaren);
- Het omzetproces;
- Het verantwoordingsproces;
- Het personeelsproces.

De normen waaraan wij toetsen zijn:

- doelmatigheid, rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid van het financieel beheer;
- doelmatigheid, rechtmatigheid, ordelijkheid en controleerbaarheid van het verwerven, het beheren en het afstoten van materieel;
- betrouwbaarheid en controleerbaarheid van de financiële administratie(s).

Wij rapporteren, voor zover van toepassing, over de bevindingen van onze eindejaarscontrole alsmede de opvolging van onze eerdere bevindingen. Over het controlejaar 2021 hebben wij in de afsluitende PowerPoint-presentatie gerapporteerd over de uitkomsten van ons onderzoek naar de interne beheersing van Logius.

Logius heeft bij de start van onze controle relevante stukken, waaronder de nodige specificaties en onderbouwingen, van voldoende kwaliteit aangeleverd. Tevens is de samenwerking gedurende de eindejaarscontrole door ons als prettig en constructief ervaren. In de volgende paragrafen gaan we nader in op jaarrekeningposten waar we meer aandacht voor willen vragen.

3.2 Dubbel geboekte salariskosten

Voor de maand oktober is de salarisrun twee keer ingevoerd en geboekt. De salarisrun is circa 3,2 miljoen en heeft als effect dat de salarislasten 3,2 miljoen te hoog zijn verantwoord. Het betreft alleen een foutieve administratieve boeking. Er heeft geen dubbele betaling plaatsgevonden.

Een vergelijkbare situatie heeft zich eerder in het jaar voorgedaan, maar is toen door de maatregelen van interne controle gesignaleerd en gecorrigeerd.

De foutieve boeking in oktober had intern ook gesignaleerd moeten worden, maar dit is door een ongelukkige samenloop van omstandigheden, die niet representatief is voor de werking van de interne controle gedurende het gehele jaar, niet gebeurd. De situatie van oktober 2022 staat op zich en wordt gekenmerkt door het feit dat zowel het afdelingshoofd als de coördinator financiële administratie en de senior financiële administratie niet meer werkzaam waren bij Logius. De betreffende functies zijn in de loop van oktober extern ingevuld.

Dit toont wel de kwetsbaarheid van een organisatie met een groot personeelsverloop aan.

Logius heeft aangegeven deze situatie niet wenselijk te vinden en heeft aanvullende maatregelen getroffen om de juistheid van de verantwoorde salarislasten te waarborgen.

3.3 Verbeteringen contractbeheer gaan samen met vervanging DigiInkoop door Onventis in 2023

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd dat wij moeite hebben met het verzamelen van complete contracten, die voorzien zijn van de benodigde handtekeningen, datum van de ondertekening, alle bijlagen zoals actuele prijslijsten, en alle daarbij behorende ondertekende verlengingen/wijzingen.

Contracten worden vastgelegd in DigiInkoop. Dit betrof echter niet alle contracten en de opgenomen contracten waren niet altijd volledig. Een deel van de contracten was decentraal belegd bij de desbetreffende contractmanagers.

De administratie inzake contracten dient ordelijk en controleerbaar te zijn. Dit kan worden bereikt door een juist en volledig contractenregister. Een contractenregister zorgt voor het tijdig starten van aanbestedingen en voorkomt hierdoor onrechtmatige verlengingen van contracten.

DigiInkoop wordt in de loop van 2023 niet meer ondersteund. Daardoor heeft Logius besloten over te gaan op een nieuw inkoopstelsel. Dit had tot gevolg dat de in 2022 ingezette verbeterstappen voor een beter contractbeheer zijn doorgeschoven naar een nieuw stelsel.

Per 1 januari 2023 is DigiInkoop vervangen door het stelsel Onventis. Dit stelsel bevat functionaliteiten die bijdragen aan een ordelijke en controleerbare administratie. Voorbeelden hiervan zijn:

- het afdwingen van onderbouwing prestatielevering,
- linken van facturen aan contracten,
- centraal contractenregister waaruit alle afgesloten contracten en contractverlengingen blijken inclusief looptijd en wanneer weer aanbesteed moet worden.

Wij zullen de werking van Onventis in onze controle van het jaar 2023 beoordelen.

3.4 Drie onrechtmatigheden opgenomen in de bedrijfsvoeringsparagraaf

Logius heeft in de bedrijfsvoeringsparagraaf een drietal onrechtmatigheden opgenomen:

- Verlenging KIS-contract
- Trojka
- Geïmporteerde onrechtmatigheden

Verlenging KIS-contract

Sinds een paar jaar rapporteert Logius in de bedrijfsvoeringsparagraaf dat twee ICT-overeenkomsten: Keteninformatieservices (KIS) en de Europese Aanbesteding Samenwerking ICT (EASI) onrechtmatig worden verlengd (KIS in 2018 en 2022 en EASI in 2020) op basis van een managementbesluit door de secretaris-generaal van BZK.

Getracht wordt het zo snel mogelijk afbouwen van de bestaande onrechtmatigheid van de KIS en EASI overeenkomsten, door het sturen op het voortvarend herbouwen en in het gebruik nemen van Digipoort en Globe en het uitfaseren van de EASI-infrastructuur.

Door (externe) vertraging in opbouw en overgang naar de nieuwe infrastructuur nemen de kosten en de onrechtmatigheid steeds toe, waardoor ook dit jaar weer, door de noodzakelijke verlenging van het KIS-contract, een onrechtmatigheid van € 49,8 mln is opgenomen.

Trojka

Binnen Logius is de Trojka Gegevensuitwisseling op non-actief gezet, deels door ziekte, uitval en disfunctioneren van de Agile Release Train (ART). Mede door krapte op de markt is een proces voor inhuur van vervanging gevolgd dat met voortschrijdend inzicht niet rechtmatig blijkt. Dit heeft geleid tot een onrechtmatigheid van € 0,6 mln. Het contract is inmiddels verlopen en zal niet worden verlengd.

Geïmporteerde onrechtmatigheden

In 2022 was sprake van onrechtmatigheden als gevolg van vertraging bij de aanbestedingen door categoriemanagement en de daarvoor gesloten overbruggingsovereenkomsten. Logius kent een gedwongen winkelnering onder deze raamovereenkomsten. Deze geïmporteerde onrechtmatigheden bedragen € 1,9 miljoen.

3.5 Geen aanwijzingen voor fraude

Tijdens onze controle van de jaarrekening 2022 hebben wij geen aanwijzingen voor fraude gevonden.

4 Ontwikkelingen Logius in 2023

4.1 Invoering centrale financiering in 2023

Met ingang van het jaar 2023 zal de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) centraal door BZK worden gefinancierd. BZK is tevens de opdrachtgever voor de GDI, in concreto voor de organisaties Logius, RVO, KvK en RvIG. Hiermee wordt bij Logius de doorbelasting van de Beheer en Exploitatiekosten (B&E kosten) voor de GDI voorzieningen beëindigd, zowel voor het Rijk als de overige afnemers. Financiering vindt plaats door BZK op basis van (voorcalculatorische) opdrachtverlening. Het intensieve traject van het doorberekenen van de werkelijke kosten op basis van gebruikershoeveelheden aan de afnemers komt hiermee voor Logius te vervallen. Voor Logius worden deze cijfers alleen gebruikt voor interne managementinformatie.

Op dit moment zijn de afspraken tussen BZK en Logius omtrent de nieuwe financieringswijze nog niet uitgekristalliseerd c.q. nog niet goed afgestemd. Bij Logius is nu geen zekerheid over een aantal zaken. Het is gewenst om aan deze zaken de nodige aandacht te geven.

Vragen die nog openstaan zijn onder andere:

- Hoe wordt omgegaan met eventuele verliezen of winsten?
- Is het mogelijk hiervoor een buffer op te bouwen?
- Hoe gaat het facturatieproces verlopen?
- Bij wie trekken deelnemers aan de bel als er over de dienstverlening of facturatie vragen zijn?

5 Ondertekening

Den Haag, 15 maart 2023

Auditmanager
Auditdienst Rijk

Auditdienst Rijk
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
(070) 342 77 00